ادامهاز صفحه ٩

در گفت و گوبا سیدمحمد داد گران مطرح شد

رسانههای عمومی؛ چالشهای اجتماعی

طرح نــو|ماندانــا فتحىجو |عنــوان «ركن چهـارم دموکراســی» توصیفــی قدیمــیامــا درست درباره رسانهها بهویژه مطبوعات است. بطبوعات از آغــاز كار، هدف اطلاع رســاني و آگاهی بخشــی را پیشرو داشته و از ضروریات انکارناپذیر جامعه دموکرات به حساب می آیند. مطبوعات، طبق کارکرد عمومی خود باید حقایق راانعکاس دهند و از سوی دیگر زمینه رابرای حضور و مشارکت گسترده شهروندان جهت بسترسازي و تحقق جامعه مدني مهيا کنندامادر مقابل صاحبان قدرت از زوایای مختلف چنین رویکردی را برای مطبوعات متر تب نمی دانند و آن را برنمی تابند طبق نظرات موجود در حوزه رسانه و کار کردهایی که صاحب نظران علوم از تباطات و رسانه، برای فعالیت حرفهای رسانههای گروهـی الزامی وازنتایــچ آن میدانند، هرچـه از تلویزیون به سینماو رادیو و پس از آن، بهسوی مجلات و در انتها به روزنامهها روی آوریم، محتوای رسانهای عقلانی تر و نخبه گراتسر خواهد بود. بنابرایس مطبوعات، از همین منظسر جایگاه تعاملات اجتماعی و دموکراستی است. تعقلی که در مطبوعــات (کــه آزادیعمل بــرای آنها پیشفرض کار رسانهای است) وجـود دارد به طور عام، زمینه ساز مردم سالاری، ایجاد و تقویت ساختارهای مدنی است. پر واضح است که در زمان کنونی، به دلیل پیشرفتهای فنی و شکل گیری فناوری های نوین از تباطی، مرزهای جغرافیایی در زمینه انتقال و تبادل اطلاعات از میان بر داشته شده و شکل جهانی و فراملی به ۔ ے.ر خودگرفتهاست.

اکنیون در دنیایی که سه میدد فناوری های جدیدار تباطی شبیه دهکدهای جهانی است، رسانهها شکل سنتی خود را از دست دادهاندو شُبکههای اجتماعی، ساُیتُهاُی خبری و دیگر قسام رســانههای مجازی، زندگی در خانههای شیشهای را برای همه رقم زدهاند، طوری که ... هیچزاویهای، حتی بخشهای خصوصی زندگی از تیررس نگاه رسانهای خارج نیست. خبرنگار ر بردن «شهروند» این موضوعات را دستمایه خود قرار داده و با «سیدمحمد دادگران» مدرس دانشگاه در حوزهار تباطات، به گفتو گونشسته است:

، نقش رسانه ها به ویژه مطبوعات به عنوان

دموکراسی، باید بهدرستی بر امور جامعه و حکومت نظارت کسرده و آن را به موقع به اطلاع مخاطبان خود برساند تا بدین گونه مسئولان جامعه مسیر درست را پرسانه با بدین بود مسوره ی جمعه مسیر مرنامه ریزی کرده انتخاب کرده و بنابر انتخاب مسیر برنامه ریزی کرده و آن را اجرا کنند، رسانه بهعنوان ناظر اجتماعی در صده ایجاد انسیجام و همبستگی در میان مردم ت و می خواهد اعتماد عمومی را جالب کند و

: مینه مطالبات م دم اف اهم سا: د. ا: دیگ سو ، سانه ، سئوليت تحرك روشُنفكران و رهبران فكرى جامعه رابهمنظور تنویرافکار عمومی برعهده دارد تادر پی آن جامعهای پرسشگرو پویاداشته باشیم. تفكران مى توانن • چگونــه روش

مطبوعاًت بر مُخاطبان خُودا ثر بگذارند؟ رهبـران فکری جامعه با تشـخیص رســا

• رهبران فکری جامعه با تشخیص رسالت یک رسانه، درحوزه موردنظر اظهارنظر کرده

و باعث ایجاد فضای تبادل نظر و گفتو گو میان طیفهای مختلف جامعه شده و آنها را

سیر رشد فکری و ایفای مسئولیت های اجتماعی قرار میدهند. همچنین با ح

روشسنهٔ کُران در فضاًی رسسانهای، دولتمردان در تعیین و تبیین سیاستهای «ربوط به ّ مردم در حوزههای مختلف با درایت و انعطاف بیشتری عمل کرده و نظر افکار عمومی را لحاظ می کنند. دستاورد دیگر مشارکت رهبران فکری جامعه در فضای رسانهها بهویژه

مطبوعات، منجر بــه اُيجاد زنجيره فكــرى رو به تعالى بين نخبـــُكان و متفكران جامعه

•ممانعت از جریان آزاد اطلاعات جامعه را در چرخه معیوب خودسانس و بی خبری قرار داده و همه چیز را خروب و عاری از عیب جلوه می دهد. در

ریی بری از برای از درون ملتهب و درحال جوشش است و بی توجهی بیشتر حالی که جامعه از درون ملتهب و درحال جوشش است و بی توجهی بیشتر به آن باعث طغیان افکار عمومی می شــود. این رویکرد منجر به آسیبهای

جدی به پیکره جامعه شده و هزینه های بسیاری را بر آن تحمیل می کند. به عناوان نمونه، بزهکاری خفاش شب به دلیل مخفی سازی

سانه، در حوزه مور دنظر اظهار نظر کرده و باعث ابحاد فُضاى تبادلُنُظرٍ وُ گفتُوگو مُيانُ طيُفهُاي مختلف جامعه شده و اُنها را در مسير رشد فکري و ايفاي . مســـئولیتهای اجتماعی قرار میدهند. همچنین با حضور روشنفکران در فضای رســانهای، دولتمردان در تعیین و تبیین سیاستهای مربوط به مردم در حوزههای مختلف با درایت و انعطاف بیشــتری عمل کرده و نظر افکار عمومی را لحاظ می *کنند. دست*اورد دیگر مشارکت رهبران فکری جامعه در فضای رسانهها بهویژه مطبوعات، منجر به ایجاد زنجیره فکری رو به تعالیی بین نخبــگان و متفکران جامعه

• در چه صور تی نظرات منتقدانه ارا به شده در کرسانه می تواند به اصلاح امور منجر شود؟ در ابتدای امریک رسانه باید به عنوان حلقه ارتباطی ر می رد. بی می رد. بی رد در از جهت گیری و و امین جامعه مطالب خسود را به دور از جهت گیری و پیشداوری به مخاطبان خود عرضه کند تا در پی تکرار آن اعتمادهمگانی را کسب کند. نگاه اندیشه های ارا یه صده در چنین رسانهای بر دولتمردان یا به اختیار و انتخاب یا بهعنـوان اجبـاری اجتنابناپذیر تاثیر گذاشته و آنها را در چارچوب رسالتهای صالح رسانه

از عمـوم مـردم منتهى به

جُنایتهای بیشتری از سوی مسبب آن شداما

بــه محــض اطلاعرســانی از سوی رسانهها و بالابردن آگاهی

ــی، علاوهبر گرفتار شــدن

عامل جنایت، مانع ضربه مجدد جامعه و افزایش امنیت عمومی شد.

قرار می دهد که حاصل آن گشودگی فضای اطلاعاتے وررمی دهد به خاصل آن نسوودی عصای اصلاعاتی و تبادل نظــرات میان افکارعمومــی و رهبران فکری شــده تا از طریق آنتقال آن امور جامعه سامان گیرد. با تکمیل این فرآیند، میزان انتقادیذیری دولتمردان افزایش یافته و گوش شنوایی برای شنیدن خواستها بهنظر شما دولتمردان تاچه حدبه مطبوعات آزاداعتقادداشته وأجازه فعاليت رسانهاي رابه

آنهامیدهند؟ به نظر من بایداز خود رسانه ها آغاز کنیم، بدانیم که

سانه به عنوان چشهرو گوش جامعه دارای مسئولیتی قطیر در برابر مخاطبان و افکار عمومی است. باید سیر در بر بر مداسین و دار سوسی مسابید این مسئولیت را بهدرستی انجام دهند تا جایگاه واقعی خود را بیابند. چنین رسانهای باید مورد وثوق مردم و دولتمردان قرار گیرد، البته در شرایط کنونی ر ۱/ ۱/ ۱ مسئولان اعتقادی به رسانه آزاد و جریان آزاد اطلاعات ندارند، زیرا فرهنگ پاسخگویی در میان دُولتمردان باب نشده و ُخودُ رامبرٰی از هر ُ نوع سُوال و جواب به دیگران می دانند. این یک نوع خود سانسور ی جوب بدیبورسی مانند. این بر خودسسوری و بی توجهی به افکار عمومی است تعدادی از آنها به این هم اکتفا نکسرده و در برابر جریان آزاد اطلاعات صف آرایسی می کنند و در این میان حتی به افکار

عمومی هم توجهی نمی کنند. ممانعت از جریان آزاد اطلاعات جامعه را در چرخه معیوب خودسانسوری و بی خبری قرار داده و همه چیز را خوب و عاری از عیب جلوه می دهد. در حالی که جامعه از درون ملتهب و درحال جوشش است و بی توجهی بیشتر به آن باعث طغیان افکار

جدی به پیکره جُامعه شُده و هزینه های بسیاری را بر آن تحمیل می کند. به عنوان نمونه، بزهکاری خفاش ت ۲۰۰۰ می شد. شب به دلیل مخفی سازی از عموم مردم منتهی به جنایتهای بیشتری از سوی مسبب آن شداما به محض اطلاع رسانی از سوی رسانه ها و بالابر دن آگاهی عمومی، علاوه بر گرفتار شدن عامل جنایت، مانع ضربه محدد به حامعه و افزایش امنیت عمومی

جريان آزاد اطلاعات موجب كاهش شايعه يراكني و تقویت حس اعتماد عمومی جامعه شده و درواقع به جای گفتار شفاهی براساس مستندات و واقعیات وجود، مخاطبان به ارزیابی درست از مسائل پیرامون

ر در تودمی پردازند. • آیا در فضای بسته اطلاعاتی، مخاطبان سی توانند به مطبوعات برای دریافت اطلاعات عتمادکنند؟

بی گمان فضای بسته مطبوعاتی به تدریج و با توجه طح آگاهی مخاطبان از اطلاعات روز بر اعت نها اثر گذاشته و مخاطب را وادار می ساز دبرای یه اور مصند و ده حب از و دار می ساز در این کسب اطلاعات در سبت موردنظر خود به رسانه های بیگانه و غیرخودی بدون توجه به شرایط و اقتضائات داخلی اقبال نشـان داده و اطلاعات آن رسـانهها را

رُّاطِ موردنظر را نادیده می گیرند. • آیا تاکنون وظایف محوله بر دوش مطبوعات همنظـور بالابـردن آگاهـي و رشـد فكري و

فرهنگی جامعه به خوبی صورت گرفته است؟ اگر بخواهیم منصفانه قضاوت کنیم، مطبوعات بهرغم مشکلات و محدودیت های موجود به بخشی از تعهدات خود نسبت به افکار عمومی عمل کردهاند، اما هنوز با وضعیت مطلوب فاصله بسیاری داریم و در حالتٌ گُذارٌ از مرحله خودسانسوری به سوی جریان زاد اطلاعات هستیم. با وجود رسانه های مجازی و شبکههای اجتماعی دیگر نمی توان اخبار و رویدادها را از مخاطب باشعور، متفکر و جست وجوگر فعلی مخفی ســاختُ، زيرا او دُر همان لحظُه دُرحال تبادل اطلاعات با ســاير منابع رسانهای است. در حال حاضر جـه بخواهیم، جـه نخواهیم

جريان پرُخسروش فُضاي آزاد اطلاعات قرار گرفته ایم و باید خود را با شـرایط همسو ساُخُته ُ و سواد رُســانهای مُخاطبانُ را افزایشُ دهیم تا با اتــکا به رســانههای عقلمحور در انتخاب اطلاعات درسـت از نادرسـت قدرت تشخيص و تُمييز داشته باشند در پی تحقق واقعیتهای فوق می توان انتظار داشت تا جو بی اعتماد از سوی رئی انتظار داشت تا جو بی اعتماد از سوی مردم نسبت به رسانه ها کاهش یافته و دولتمردان به این نتیجه برسند که باید همواره جایگاه خود را از سوی مطبوعات و افکار عمومی مورد ارزیابی مستمر قرار

چراکه در این شــرایط جامعه بخشــی از فردو نیز به برخی از نهادهای مدنی و فرد بخشی از جامعه می شود. بنابراین اگر آگاهی داشـــته و به تبع آن به نوعی تف افراد یک جامعه نسبت به موضوع یا موضوعاتی افزایش یافته و مشترک باشد، منجر به انسجام بيشتر أن جامعه شده و شاهداقبال بيشتر مردم به ... مشارکتهای اجتماعی در آن حوزه یا موضوعات

ضرورت همگرایی رسانه های مدرن و سنتی

از نظر تئوری ممکن است چنین هدفی را برای رسانه ها قایل نباشیم و نتوان گفت که رسانه ها حُتما باید در این جهـت حرکت کنند، اماً بهطور قطع اگر رسانه هابه درستی به وظایف خودمبنی بر به درستی به وظایف خودمبنی بر اطلاع رسانی و آگاهی بخشی صحیح عمل کنند، قوى و بــه تبع آن مشــاركت

رق و بسترده می شود. البته رسانه ها زمانی می توانند به این وظیف عمل کنند که ر جَذَبُ مخاطب موفق بوده و طبیعی است، رسانههایی که در جــذب مخاطب موفق نبودهانــد، نمی توانند کار کرد موثری در حامعه داشته باشند اگر چه نمی توان به طور دقیق اظهار نظر کرد، اسا باید گفت که متاسفانه رسانه های ما در ابعاد مختلف در جذب مخاطب مشكل دارند وسانههای فعلی در ایران به دو دسته خصوصی و دولتی تقسیم میشیوند. در این میان نماد رسیانههای دولتی، رادیو و تلویزیون و نماد

رسانه های خصوصی مطبوعات هستند. اما مطبوعات مانیز به .ر. دلیل وابســـتگیهایی که به دولت دارند (از جمله نیاز آنها به دریافت یارانه کاغذ و بحشهای مربوط به دریافت مجوز و نظارت) نمی توان به آنها نام

رسانه خصوصی اطلاق کرد. در حوزه سینما که یکی از رسانه های قدر تما ر خوردسید. جهان امروز به شمار می آیدنیز باید گفت سینمای ایران خصوصی نیست ووابستگیهای گستردهای به دولت از جمله در حوزه دریافت مجوز داشته ر خور- ریک سبور دست. به همیت دلیل نمی تواند نقش یک رسانه قصوصی صرف را بازی کند. بیشتر مطبوعات ما

در. .ر کی ر پ داشـــته و به تبع آن به نوعی تفکر و رویکردخاص وابستگی پیدامی کنندوبه همین دلیل نمی توانند جامعنگر باشند و همین فقدان جامعنگری تأثیر منفی در جذب مخاطب گذاشته است. به عنوان نمونه امروز خیلی راحت می توان رسانه ها اعم از صدا و سیما، خبر گزاری ها و مطبوعـات را تقسـیم،نندی کردو عصـ وم مردم مانیز ایـن تقسـیم،نندی ها را می دانند و متوجه هســتند که هر کدام از آنها به کــدام نهاد یا حتی تفکر وابستگی دارند بنابراین تقسیم،نندی رسانه دولتی و خصوصــی در ایران خیلــی معنی ندارد این شــرایط موجب شــده که رســانه ها در ایران

هرکدام طیـف خاصی از . فاطب را تحت تأثير خود شبكههاى اجتماعى كه درفضای مجازی فعالیت می کنندیک حسن است و نباید به آنها به دید تهدید قرار می دهند به نظر من بهُمَّترين ضعف در عرصه ســانهای مـــا این اسـ کُـه ارتباط میان مَـردم و رسانههایمایکسویهبوده نگاهکرد.بنابرایندردنیای امروز بايدظر فيتهاى دنياي رسانهای جدیدهمراهیو همگراییمفیدبارسانههای وازار تباطات دوسويه رسانه سنتی داشته و به نوعی مکمل یکدیگر عمل کنندو در غیر چندسویه بی بهره هستیم بهتسر پیامهای ارسسالی ابن صور تنمي توان اميدوار ین حور کا سی وی سیدور بود کهرسانههای مانقش انسجام بخشی اجتماعی و : ، ســـانه ـــه حامعـــه، د. . نار رســانههای سـ تشويق وترغيب بهمشاركت مانندر اديبو، تلويز پيون و مطبوعات، بأيد أز اجتماعي رأبه خوبي ايفاكنند

احتماعي كه در فضاي محازي فعاليت مي كنندنيز مجازی فعالیت می کنند یک حسن است و نباید به آنها به دید تهدید نگاه کـرد. بنابراین در دُنیای امروز بایــد ظرفیتهای دنیای رســانهای جدید همراهی و همگرایی مفید با رسانههای سنتی داشته و به نوعی مکمل یکدیگر عمل کنندو در غیر این صورت نمی توان امیدوار بود که رسانه های ما بهمشار كتاجتماعي رابه خوبي أيفاكنند

ظرفيتهاى دنياى

رسانهای جدید مانند

ادامهاز صفحه ٩

بارز مشکلات رفتاری جامعه را می توانیم با

فقرتوليدمحتوادرادبيات اجتماعي

ـور رسـانههای آزاد و مستقل راه بیندازیم تا آزادانه به فرآیندهای تحلیلی ر ... ر ت کرد. و توسعه ای بپردازند. تا وقتی که رسانه های دولتی مانور می دهند نتیجه این می شود که در نظام پرداختن به موضوعات اجتماعی و ادبیات اجتماعی، فقر تولید محتوا خواهیم داشت همینطور که اُمرُوز داریم. ریشه اُصلی در نبود رقابت و نبود فضای نوآوری و ابتکار است. وقتی دُر فضاًی عمومی آزادی عمل نداریم درواقع کارکرد خود را از دست دادهایم. رسانه یکی از ارکان مهم کشور است که نقش هدایت و موزش را دارد؛ ما در این شرایط نیازمند فراهم شدن بسَــترُ برای آگاهی دادن داریم که لاُزمه این بستر آزادی است. ولی آزادی امروز رسانهها بیشتر طاهری است و در باطن نمسود عینی ندارد. پرداختن سه ناهنجاری ها و معضلات اجتماعی که امروز به شدت نیاز جامعه است، تحلیل های عمیقی را می طلبد یک نمونه

رفتارشناسی رانندگان ایرانی انجام دهیم. مردم ما وقتی در فضای خصوصی داخل خودروهای خود هستند همه چیز را زیرپا می گذارند. پرداختین به ایسن موضوعیات درحالی که ادعیای اخلاقی بیودن و اجتماعی بودن داریـم، نیازمند ابزار اسـت؛ به بیان دیگر انه، گفتن بــه این ضدهنجارها در بس خاص ممکن می شود. ایسن فرآینسد بایسد از متولیان، مسئوا دسستاندر کاران اجتماعی و سیاسی در ج شروع شود و بعد به لایه های میانی و بطن جامعه برسد و به صورت فرهنگ پیا آگاهی درآید، رسانههای مستقل و آزِاد می توانند هر مُوسُوعُ اجتماعی را به شـکل اَسیبشُناسی وُ تحلیلی بیان کنند و بـا پرداختن به چرایی آن بتوانند كشور را در مسير توسعه اجتماعي كمك

